

Projekt

**UCHWAŁA NR XXI/150/2026
RADY GMINY BOJSZOWY**

z dnia 9 lutego 2026 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla
Gminy Bojszowy na lata 2026 - 2030**

Na podstawie art. 6 ust. 1, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2025 poz. 1153 z późn. zm) w zw. z art. 17 ust. 2 pkt 4, art. 21 pkt 4 i art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 poz. 1214 z późn. zm.) oraz uchwały nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035r.) (M.P.2022.767)

**Rada Gminy Bojszowy
uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Program Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Bojszowy na lata 2026 - 2030, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Bojszowy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy

Grzegorz Kotas

Program Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Bojszowy na lata 2026-2030

WPROWADZENIE

Deinstytucjonalizacja usług społecznych jest procesem ukierunkowanym na rozwój usług świadczonych w społeczności lokalnej, w miejscu zamieszkania lub w najbliższym otoczeniu osoby wymagającej wsparcia. Jej celem jest odejście od dominacji instytucjonalnych form pomocy na rzecz wsparcia środowiskowego, zindywidualizowanego i dostosowanego do realnych potrzeb mieszkańców. Sporządzenie niniejszego Programu motywowane jest potrzebą dostosowania lokalnego systemu pomocy społecznej do zmieniającej się struktury demograficznej gminy, w szczególności postępującego procesu starzenia się społeczeństwa, wzrostu liczby osób niesamodzielnych oraz ograniczenia potencjału opiekuńczego rodzin.

Program zakłada stopniowe ograniczanie kierowania mieszkańców do całodobowych form instytucjonalnych, w szczególności domów pomocy społecznej, zakładów opiekuńczo-leczniczych oraz innych placówek o charakterze zamkniętym, na rzecz rozwoju usług środowiskowych oraz mieszkalnictwa wspomagane.

Realizacja Programu służy wzmocnieniu samodzielności mieszkańców, poszanowaniu godności i prawa do samostanowienia oraz zapewnieniu możliwości jak najdłuższego funkcjonowania w środowisku lokalnym.

PODSTAWY PRAWNE I STRATEGICZNE PROGRAMU

Program Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Bojszowy opracowano w oparciu o obowiązujące przepisy prawa krajowego oraz dokumenty strategiczne, w szczególności:

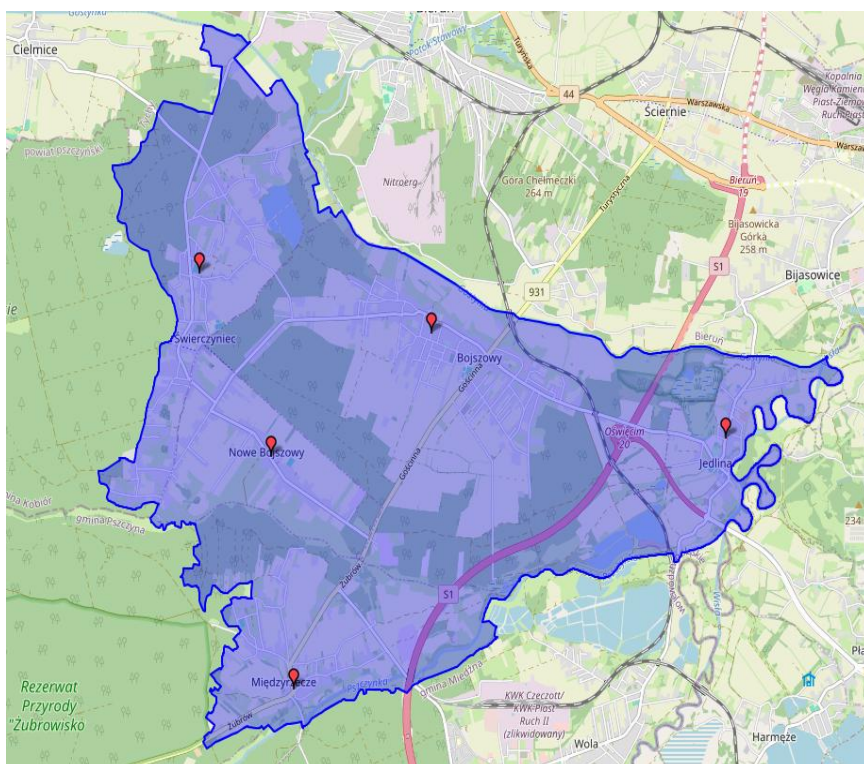
- ustawę o pomocy społecznej,
- ustawę o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej,
- Konwencję ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami,
- wytyczne dotyczące deinstytucjonalizacji usług społecznych,
- Krajowy Plan Deinstytucjonalizacji (KPDl) 2021–2030,
- Strategia Rozwoju Usług Społecznych (SRUS) do 2030 r.

Program pozostaje spójny z dokumentami strategicznymi Gminy Bojszowy oraz kierunkami polityki społecznej województwa śląskiego.

CHARAKTERYSTYKA GMINY BOJSZOWY

Gmina Bojszowy to gmina wiejska położona w województwie śląskim, w powiecie bieruńsko-lędzimskim. Graniczy z gminami: Bieruń, Imielin, Chełm Śląski, Łędziny, Oświęcim, a także z miastami Tychy i Mysłowice. Siedzibą gminy jest miejscowość Bojszowy. Gmina składa się z miejscowości: Bojszowy, Bojszowy Nowe, Jedlina, Międzyrzecze, Świerczyniec). Pod względem geograficznym znajduje się na Górnym Śląsku, w regionie o bogatej historii i tradycjach.

Mapa nr 1. Gmina Bojszowy na mapie

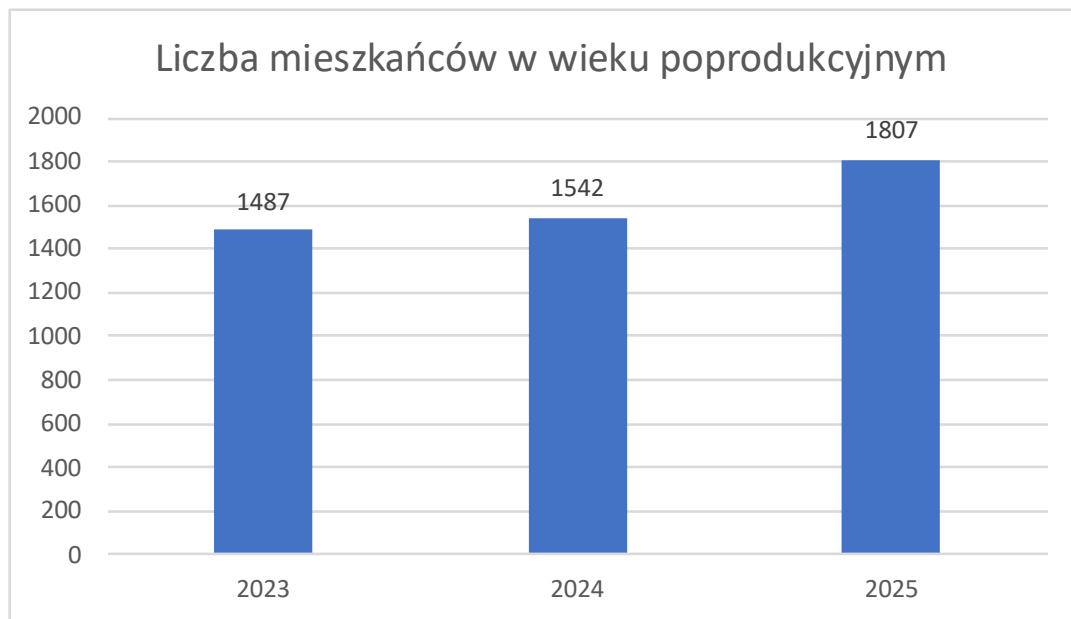

źródło: www.poskawliczbach.pl/gmina_Bojszowy

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ

Struktura społeczna Gminy Bojszowy charakteryzuje się istotnym zróżnicowaniem demograficznym, społecznym i funkcjonalnym, wynikającym zarówno z uwarunkowań lokalnych, jak i z długofalowych procesów społeczno-demograficznych zachodzących w skali regionalnej i krajowej. Gmina liczy około 8 473 mieszkańców i obejmuje pięć miejscowości, co wpływa na rozproszenie przestrzenne usług społecznych oraz zróżnicowany dostęp mieszkańców do wsparcia instytucjonalnego.

Wykres nr 1. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym

źródło: dane GUS

Kluczowym elementem struktury społecznej gminy jest **wysoki i systematycznie rosnący udział osób starszych**. Populacja mieszkańców w wieku 60+ liczy około 1 807 osób, co stanowi ponad jedną piątą ogółu ludności. Zjawisku temu towarzyszy wzrost liczby osób samotnych oraz jednoosobowych gospodarstw domowych, w szczególności wśród seniorów. Proces starzenia się społeczeństwa powoduje narastanie potrzeb w zakresie usług opiekuńczych, wsparcia środowiskowego, działań integracyjnych oraz form mieszkalnictwa wspieranego.

Równocześnie obserwuje się **zmiany w strukturze rodzinnej**, polegające na ograniczeniu funkcji opiekuńczych rodziny. Coraz częściej osoby starsze oraz osoby z niepełnosprawnościami pozostają bez stałego wsparcia ze strony bliskich, co zwiększa presję na system pomocy społecznej i wymaga rozwijania lokalnych, dostępnych form usług świadczonych w środowisku zamieszkania.

W strukturze społecznej gminy znaczącą grupę stanowią **osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby o ograniczonej samodzielności funkcjonalnej**, w tym osoby z chorobami przewlekłymi, zaburzeniami zdrowia psychicznego oraz osoby wymagające długotrwałej pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Część mieszkańców korzysta z usług opiekuńczych oraz wsparcia asystenckiego, jednak rosnące potrzeby w tym zakresie przekraczają obecne możliwości systemu lokalnego.

Istotnym wyzwaniem społecznym pozostaje również **zagrożenie wykluczeniem społecznym**, obejmujące osoby długotrwale pozostające poza rynkiem pracy, osoby biernie zawodowo, osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, a także osoby doświadczające kryzysów życiowych, w tym kryzysu bezdomności. Grupy te wymagają zintegrowanego wsparcia obejmującego zarówno działania socjalne, jak i wsparcie psychologiczne, aktywizujące oraz środowiskowe.

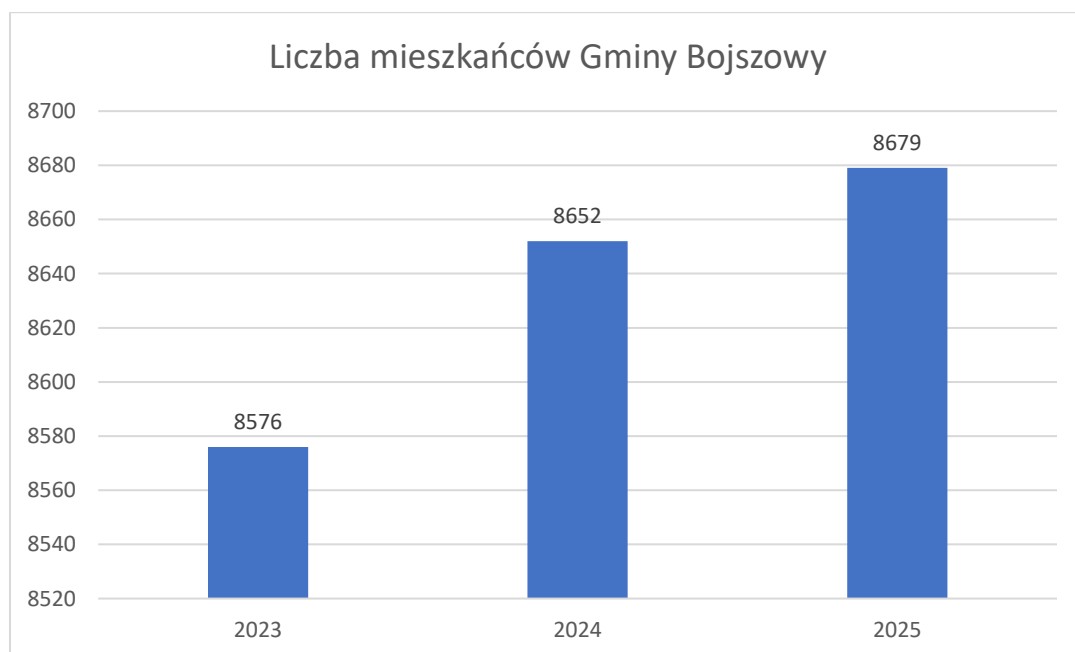
Charakterystyczną cechą struktury społecznej Gminy Bojszowy jest także **silne powiązanie funkcjonalne z ościennymi miastami**, w szczególności z Tychami i Bieruniem. Znaczna część mieszkańców aktywnych zawodowo pracuje poza terenem gminy, co ogranicza ich dostępność

czasową dla opieki nad osobami zależnymi i dodatkowo wzmacnia potrzebę rozwoju lokalnych usług społecznych.

Analiza struktury społecznej wskazuje jednoznacznie na **konieczność dalszego rozwoju zdeinstytucjonalizowanych form wsparcia**, opartych na usługach świadczonych blisko miejsca zamieszkania, zgodnie z kierunkami polityki społecznej państwa oraz celami regionalnymi województwa śląskiego. Szczególnego znaczenia nabiera rozwój usług opiekuńczych, asystenckich, środowiskowych oraz form mieszkalnictwa wspomagane, stanowiących alternatywę dla kosztownej i często nieadekwatnej instytucjonalizacji w domach pomocy społecznej.

Struktura społeczna Gminy Bojszowy w sposób jednoznaczny uzasadnia potrzebę wzmacniania lokalnego systemu usług społecznych, integracji działań pomocy społecznej, zdrowia i wsparcia środowiskowego oraz budowania długofalowej polityki społecznej ukierunkowanej na poprawę jakości życia mieszkańców i utrzymanie ich jak najdłużej w środowisku lokalnym.

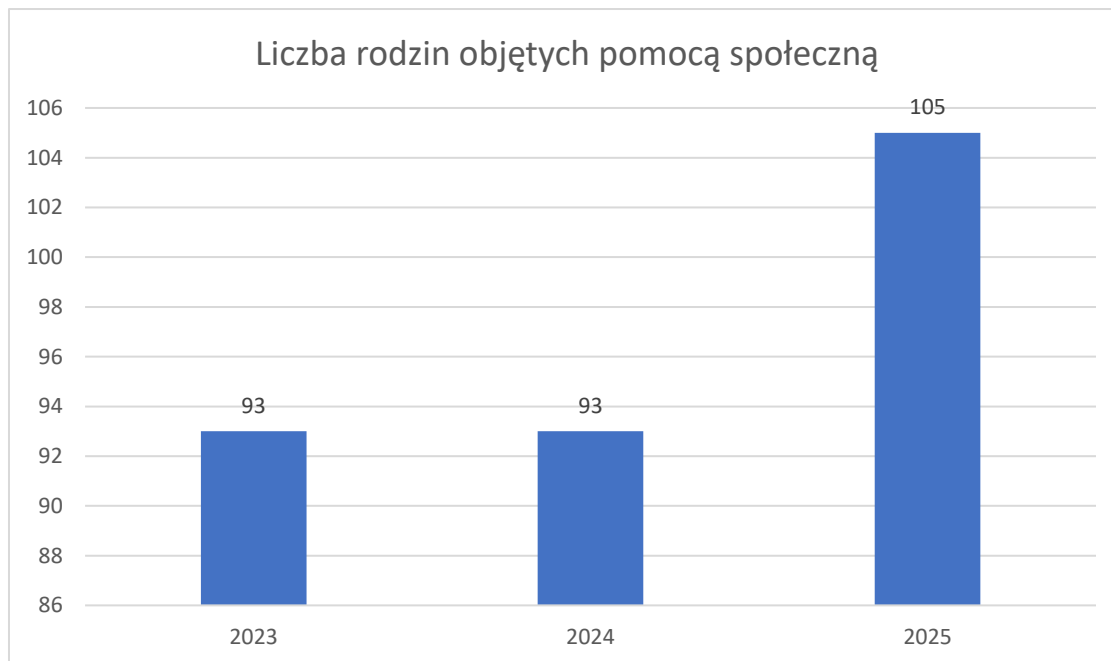
Wykres nr 2. Liczba mieszkańców gminy Bojszowy w latach 2023-2025*

źródło: dane GUS

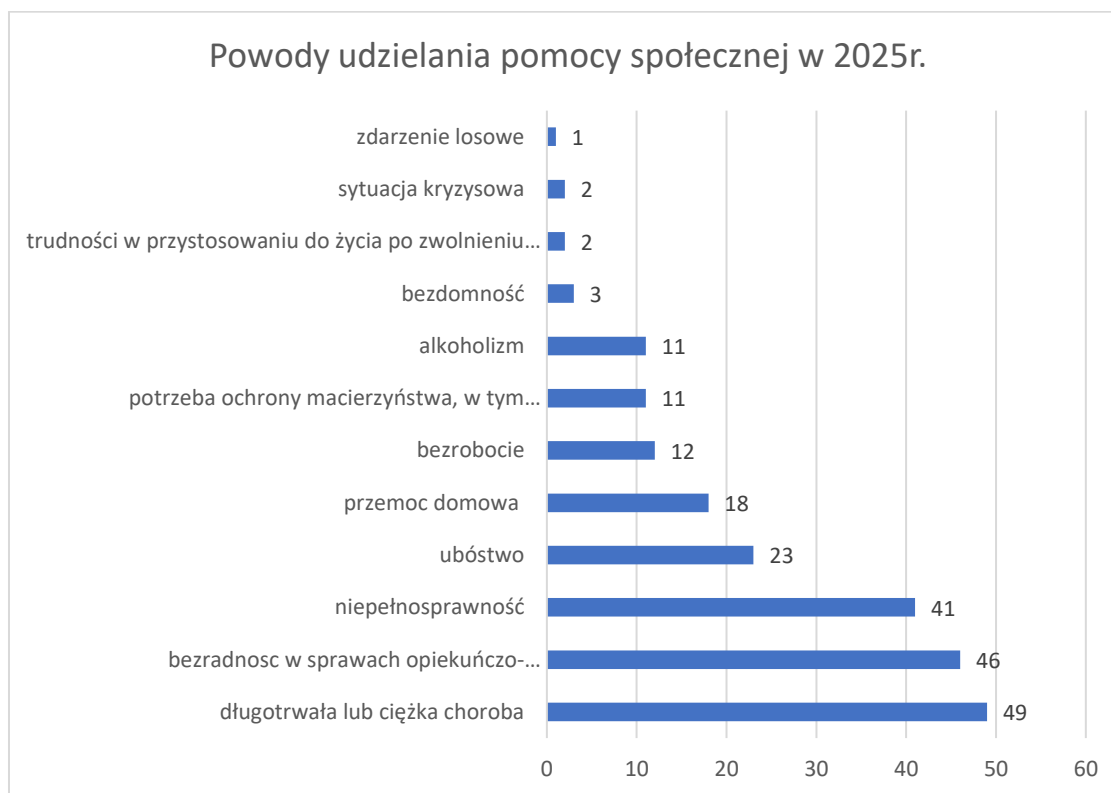
* dane za 2025 z 30.06.2025r.

Wykres nr 3. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2023-2025

źródło: dane własne CUS w Bojszowach

Wykres nr 4. Najczęstsze powody udzielania pomocy rodzinom z terenu gminy Bojszowy w 2025r.

źródło: dane CUS w Bojszowach

Kluczowe problemy społeczne

W strukturze społecznej gminy istotną grupę stanowią osoby:

- starsze i samotne,
- z niepełnosprawnościami,
- przewlekłe chore,
- z zaburzeniami zdrowia psychicznego,
- zagrożone wykluczeniem społecznym.

Ograniczeniu ulega również potencjał opiekuńczy rodzin, co zwiększa ryzyko instytucjonalizacji osób wymagających wsparcia.

Zasoby instytucjonalne Gminy Bojszowy

- Centrum Usług Społecznych w Bojszowach
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Placówki Wsparcia Dziennego – Świetlica Środowiskowa
- Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego
- Placówki oświatowe (przedszkola, szkoły podstawowe)
- Gminny Biblioteka Publiczna w Bojszowach
- Ośrodek zdrowia / Przychodnia
- Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy (np. stowarzyszenia, koła gospodyń wiejskich)
- Parafie i inne związki wyznaniowe
- Ochotnicza Straż Pożarna
- Koła Emerytów i Rencistów

Kluczowe wnioski z diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie rozwoju usług społecznych w Gminie Bojszowy

1. Wspieranie rodziny i piecza zastępcza:

Mieszkańcy: Główne problemy: uzależnienia, bezrobocie, trudności opiekuńczo-wychowawcze, brak dostępu do specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego, prawnego), ograniczona oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.

Instytucje: Potrzeba wzmocnienia pracy asystentów rodziny, rozwoju poradnictwa specjalistycznego, profilaktyki uzależnień i przemocy, wsparcia kompetencji rodzicielskich.

2. Promocja i ochrona zdrowia (w tym zdrowia psychicznego):

Mieszkańcy: Niska dostępność do lekarzy specjalistów (długie terminy), ograniczony dostęp do opieki psychologicznej i psychiatrycznej, potrzeba większej edukacji zdrowotnej i promocji zdrowego stylu życia.

Instytucje: Potrzeba organizacji warsztatów prozdrowotnych, zwiększenia dostępności do konsultacji psychologicznych, działań profilaktycznych w szkołach, walki z problemem uzależnień.

3. Wspieranie osób starszych i z niepełnosprawnościami:

Mieszkańcy: Problemy: samotność, bariery w transporcie (słaby transport publiczny, problem z dojazdem do usług), bariery architektoniczne, utrudniony dostęp do opieki specjalistycznej.

Instytucje: Zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze (np. pomoc w zakupach, dotrzymywanie towarzystwa, pomoc w sprawach urzędowych), potrzeba rozwoju środowiskowych form wsparcia (kluby seniora, dzienne domy pobytu), usługi wsparcia wytchnieniowego dla opiekunów.

4. Aktywność obywatelska i integracja społeczna:

Mieszkańcy: Istnieje potencjał do większego zaangażowania w wolontariat i działania społeczne, zwłaszcza w sołectwach. Istotna jest rola świetlic wiejskich jako centrów życia lokalnego.

Instytucje: Konieczność wspierania i współpracy z organizacjami pozarządowymi i grupami nieformalnymi.

5. Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja zawodowa:

Mieszkańcy: Bezrobocie, zwłaszcza wśród osób młodych i powyżej 50. roku życia, brak odpowiednich kwalifikacji, niedopasowanie ofert pracy do lokalnego rynku.

Instytucje: Potrzeba organizacji szkoleń zawodowych, kursów, pośrednictwa pracy, wsparcia dla przedsiębiorczości lokalnej.

Priorytetyzacja działań (na podstawie wyników badań):

Mieszkańcy:

1. Promocja i ochrona zdrowia,
2. Wspieranie osób starszych,
3. Wspieranie rodzin.

Instytucje:

1. Wspieranie rodzin,
2. Promocja i ochrona zdrowia,
3. Wspieranie osób z niepełnosprawnościami.

MODEL DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH W GMINIE BOJSZOWY

1. Założenia modelu deinstytucjonalizacji

Model deinstytucjonalizacji usług społecznych w Gminie Bojszowy opiera się na stopniowym przechodzeniu od dominacji instytucjonalnych form wsparcia do systemu usług środowiskowych, świadczonych w miejscu zamieszkania lub w najbliższym otoczeniu osoby wymagającej wsparcia.

Celem modelu jest umożliwienie mieszkańcom możliwie najdłuższego, bezpiecznego i godnego funkcjonowania w środowisku lokalnym, z poszanowaniem prawa do samostanowienia, autonomii oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Model zakłada ograniczanie kierowania mieszkańców do całodobowych placówek opiekuńczych (w szczególności domów pomocy społecznej), poprzez rozwój zintegrowanego systemu usług środowiskowych, wspomagających i mieszkalnictwa wspieranego, stanowiących realną alternatywę dla instytucjonalizacji. Kierowanie mieszkańców do całodobowych placówek pomocy społecznej następuje wyłącznie w sytuacji, gdy zdiagnozowane potrzeby nie mogą zostać zabezpieczone poprzez usługi środowiskowe, asystenckie, opiekuńcze lub mieszkalnictwo wspomagane.

2. Cele modelu deinstytucjonalizacji

Model deinstytucjonalizacji realizowany w Gminie Bojszowy służy:

- utrzymaniu osób wymagających wsparcia w ich naturalnym środowisku zamieszkania,
- zapobieganiu izolacji społecznej i wykluczeniu,
- ograniczeniu konieczności korzystania z całodobowych placówek instytucjonalnych,
- zwiększeniu dostępności usług społecznych świadczonych lokalnie,
- poprawie jakości życia mieszkańców,
- racjonalizacji kosztów systemu pomocy społecznej poprzez przesunięcie wsparcia z form instytucjonalnych na środowiskowe.

3. Zasady realizacji modelu deinstytucjonalizacji

Model deinstytucjonalizacji realizowany jest w oparciu o następujące zasady:

- pierwszeństwa usług środowiskowych,
- indywidualizacji wsparcia,
- ciągłości i koordynacji usług,
- partycypacji osoby objętej wsparciem,
- subsydiarności, zgodnie z którą wsparcie instytucjonalne stanowi ostateczność.

4. Grupy docelowe modelu

Model deinstytucjonalizacji skierowany jest w szczególności do:

- osób starszych, w tym osób samotnych i niesamodzielnych,
- osób z niepełnosprawnościami,
- osób z zaburzeniami zdrowia psychicznego,
- osób przewlekłe chorych,
- osób zagrożonych kryzysem bezdomności,
- osób opuszczających placówki całodobowe lub zagrożonych umieszczeniem w takich placówkach,
- rodzin pełniących funkcje opiekuńcze wobec osób zależnych.

5. Rola Centrum Usług Społecznych

Centrum Usług Społecznych w Bojszowach pełni rolę koordynatora lokalnego systemu usług społecznych, w tym procesu deinstytucjonalizacji. W ramach swoich zadań, w szczególności stanowisko

Organizatora Usług Społecznych zajmuje się bezpośrednim kontraktowaniem usług u organizacji pozarządowych.

Do zadań CUS należy w szczególności:

- diagnoza potrzeb mieszkańców,
- kwalifikowanie do form wsparcia,
- opracowywanie indywidualnych planów wsparcia,
- koordynacja usług,
- monitoring efektów wsparcia,
- współpraca z PCPR i innymi instytucjami.

CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ PROGRAMU

Działania zaplanowane w Programie stanowią bezpośrednią realizację modelu deinstytucjonalizacji usług społecznych, poprzez rozwój usług środowiskowych, wsparcia specjalistycznego oraz ograniczanie stosowania form instytucjonalnych

Obszar I: Wsparcie rodzin, dzieci i piecza zastępcza

Cel główny: Wzmocnienie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz rozwój środowiskowych form wsparcia.

Działania:

1. Organizacja punktu konsultacyjnego dla rodziców (psycholog, pedagog, prawnik).
2. Utworzenie klubu rodzica z cyklem warsztatów kompetencji rodzicielskich.
3. Rozwój świetlicy środowiskowej jako miejsca wsparcia dziennego dla dzieci.
4. Współpraca z NGO w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy.

Obszar II: Promocja zdrowia i opieka psychogeriatryczna

Cel główny: Zwiększenie dostępności do opieki zdrowotnej i psychologicznej na terenie gminy.

Działania:

1. Organizacja cyklicznych dyżurów pielęgniarstwa, psychologa, fizjoterapeuty.
2. Program „Zdrowy Senior” – warsztaty, badania przesiewowe, gimnastyka.
3. Współpraca z ośrodkami terapii uzależnień z powiatu.
4. Teleopieka i wsparcie w dostępie do e-usług medycznych.

Obszar III: Wsparcie osób starszych i z niepełnosprawnościami

Cel główny: Aktywizacja społeczna i wydłużenie samodzielności mieszkańców.

Działania:

1. Utworzenie Klubu Seniora / Dziennego Domu Pobytu.
2. „Asystent Osoby Starszej”
3. „Asystent osoby z niepełnosprawnością”

4. Usługa „door-to-door” – transport na wizyty lekarskie, zakupy.
5. Utworzenie i prowadzenie mieszkań wspomaganych/treningowych dla osób starszych lub z niepełnosprawnościami.
6. Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
7. Realizacja programu opieki wytchnieniowej w formie usług w miejscu zamieszkania lub krótkookresowego pobytu dziennego.

Obszar IV: Przeciwdziałanie wykluczeniu i aktywizacja zawodowa

Cel główny: Wzrost aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców.

Działania:

1. Doradztwo zawodowe i pośrednictwo pracy we współpracy z PUP.
2. Szkolenia dla opiekunów osób starszych i niepełnosprawnych.
3. Wsparcie dla osób opuszczających pieczę zastępczą lub zakłady karne.
4. Program „Sąsiedzka Pomoc” – sieć wsparcia lokalnego.
5. Wsparcie dla tworzenia podmiotów ekonomii społecznej

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Realizacja Programu finansowana będzie ze:

- środków własnych Gminy Bojszowy,
- środków krajowych,
- funduszy europejskich,
- współpracy z organizacjami pozarządowymi.

SYSTEM MONITOROWANIA I EWALUACJI

Monitoring Programu obejmuje w szczególności:

- liczbę osób objętych usługami środowiskowymi,
- liczbę osób korzystających z mieszkalnictwa wspomaganego,
- liczbę osób skierowanych do domów pomocy społecznej,
- ocenę skuteczności utrzymania mieszkańców w środowisku lokalnym.

Ewaluacja prowadzona będzie okresowo przez Centrum Usług Społecznych.

PODSUMOWANIE

Przedstawiony Program Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Bojszowy wyznacza kierunek zmian w lokalnym systemie wsparcia. Jego podstawą jest idea przenoszenia ciężaru z instytucjonalnych form pomocy na wsparcie świadczone w środowisku lokalnym, bliżej potrzeb mieszkańców. Realizacja Programu wymagać będzie zaangażowania wszystkich lokalnych partnerów: samorządu, instytucji, organizacji pozarządowych, wolontariuszy i samych mieszkańców. Dzięki systematycznemu wdrażaniu, monitoringowi i ewaluacji Program stanowić ma realne narzędzie poprawy jakości życia społeczności Gminy Bojszowy

BIBLIOGRAFIA / ZAŁĄCZNIKI

1. Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Bojszowy.
2. Dane statystyczne GUS/BDL dotyczące Gminy Bojszowy.
3. Raport o stanie Gminy Bojszowy.
4. Ocena zasobów pomocy społecznej Gminy Bojszowy.
5. Ogólnopolskie ramowe wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych.